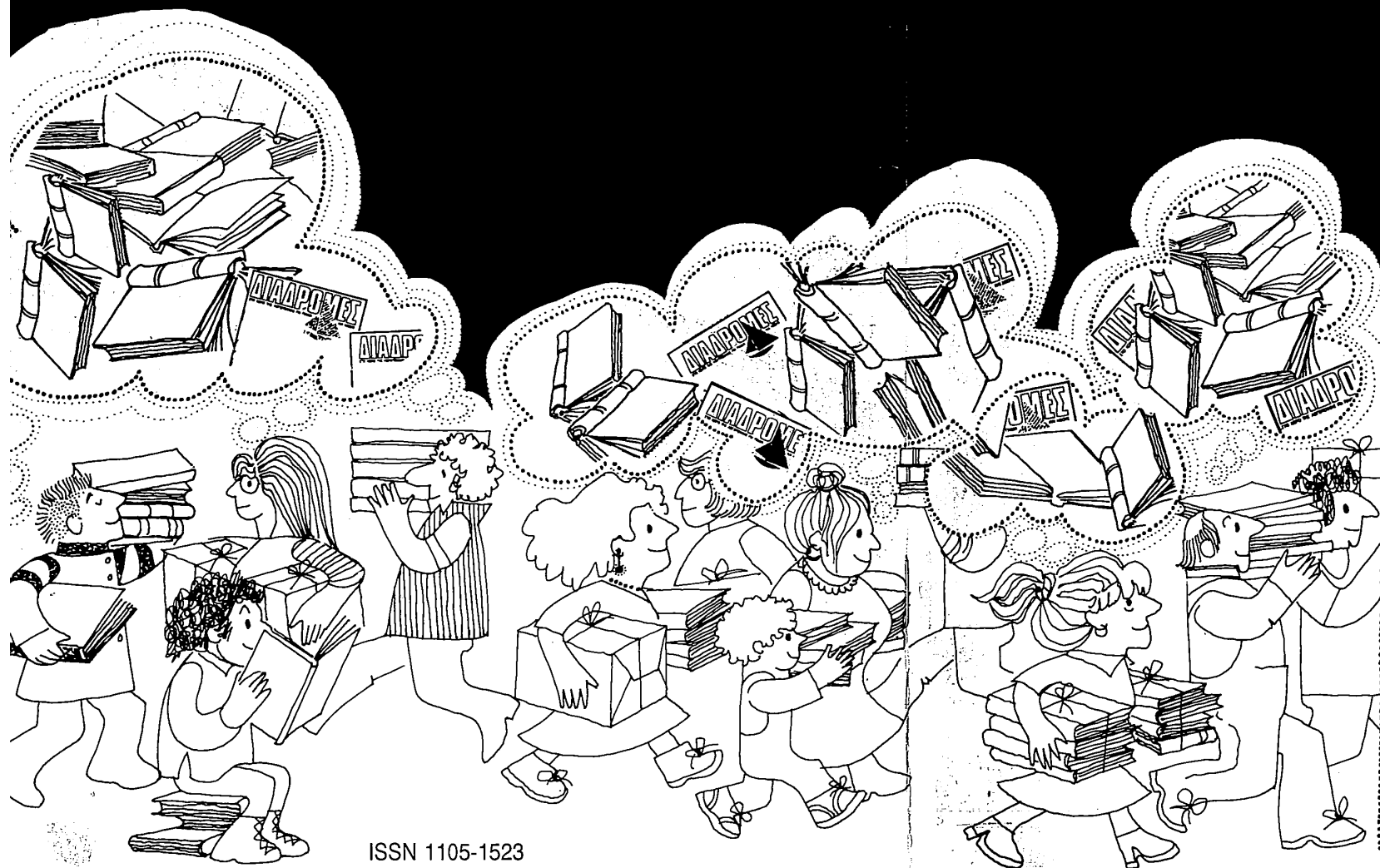
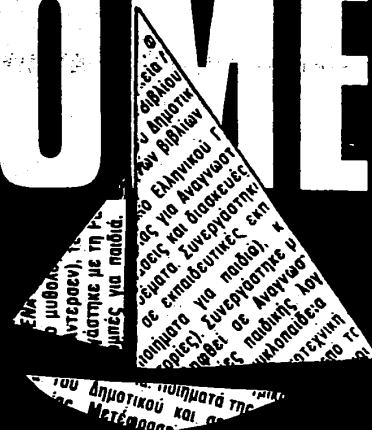

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

- ΠΑΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΠΠΟΥΣ
- ΑΝΗΒΟΙ, ΕΦΗΒΟΙ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΟΙ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΗΜΕΡΑ
- ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

56 Χειμώνας 1999

Τόμπι Φόργουαρντ
ΑΓΑΠΗΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
Εικ.: Ρουθ Μπράουν
Μετ.: Κώστια Κοντολέων
Άγκυρα

Άλαν Μπέικερ
ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΦΙΛΕ
Εικ.: Άλαν Μπέικερ
Μετ.: Νέστορας Χούνος
Άγκυρα

Παραμύθια που ξεπετάγονται
ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ
Ο ΑΪ ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΕ ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΕΝΙΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ
ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
Κατασκευές, παιχνίδια, ιστορίες κ.λπ.
ΛΑΒΕΤΕ ΘΕΣΕΙΣ! ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
Ψυχογιός

Χριστουγεννιάτικο παιδικό βιβλίο: Αγαθό πνευματικό ή καταναλωτικό;

Α.Α. Γιαννικοπούλου
Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Ν. Παν/μίου Αιγαίου

Χρόνο με το χρόνο, τις ημέρες των γιορτών παρατηρείται μια πραγματική εκδοτική άνθηση του χριστουγεννιάτικου παιδικού βιβλίου. Για τα ελληνικά δεδομένα το φαινόμενο είναι μάλλον πρόσφατο¹, και τα τελευταία χρόνια λαμβάνει πραγματικά μεγάλες διαστάσεις. Κάθε χρόνο νέοι τίτλοι προστίθενται στους ήδη υπάρχοντες και δίπλα στις μεταφράσεις ξενόγλωσσων παιδικών βιβλίων, σήμερα κυκλοφορούν και αρκετά ελληνικά. Το επίκαιρο βιβλίο καταλαμβάνει επάξια τη θέση του δίπλα στα άλλα ψώνια των ημερών. Αγοράζονται τις παραμονές των γιορτών, και του Αϊ Γιαννιού την άλλη μέρα στοιβάζεται στο πατάρι για μια ολόκληρη χρονιά μαζί με το πλαστικό έλατο και τις πολύχρωμες μπάλες.

Δίπλα στα βιβλία χριστουγεννιάτικων κατασκευών², που πάντα ήταν δημοφιλή ανάμεσα σε δασκάλους και γονείς και στα ημερολόγια, έρχεται να προστεθεί η εικονογραφημένη παιδική ιστορία, βιβλίο που δεν διακρίνεται πάντα για την αισθητική του ποιότητα, τόσο σε επίπεδο κειμένου όσο και εικονογράφησης.

Η πρωτόγνωρη άνθηση που απολαμβάνει το χριστουγεννιάτικο βιβλίο, κυρίως προς την κατεύθυνση του υδροκέφαλου εντύπου όπου η μορφή του είναι ιδιαίτερα προσεγμένη, ενώ το περιεχόμενο απελπιστικά φτωχό, μάς κάνει να αναρωτιόμαστε αν η αύξηση του αριθμού των επίκαιρων εκδόσεων οφείλεται στην κατακόρυφη άνοδο του αναγνωστικού ενδιαφέροντος των παιδιών τις μέρες των χριστουγεννιάτικων γιορτών ή σε λόγους όπως:

* Η γενική κρίση καταναλωτισμού που κυριαρχεί αυτές τις μέρες συμπαρασύρει σε μια αγοραστική φρενίτιδα όλους μας, ακόμη και τους βιβλιόφιλους. Το σύνθημα «Χαρίστε ένα βιβλίο» βρήκε αρκετούς οπαδούς, ειδικά όταν το βιβλίο-δώρο και φθινό είναι σε σχέση με είδη ρουχισμού ή παιχνίδια και κύρος προσδίδει στο δωρίζοντα. Αλλά και τα ίδια τα χριστουγεννιάτικα βιβλία έχουν σχεδιαστεί με βασικό στόχο να ...αγοραστούν. Φωτάκια που αναβοσβήνουν, χριστουγεννιάτικα κλάντα, συνοδευτικά δωράκια, όλα επιδιώκουν να προσελκύσουν τον υποψήφιο αγοραστή. Για λόγους ... καταναλωτικούς, τα χριστουγεννιάτικα βιβλία μετέρχονται και άλλων μέσων, όπως για παράδειγμα την έλλειψη χρονολογίας έκδοσης. Σαν να ήταν τυρί που χαλάει με τον καιρό ή ψάρι που τρώγεται πάντα φρέσκο, το επίκαιρο χριστουγεννιάτικο βιβλίο διαλαλεί τον εφήμερο και προσωρινό του χαρακτήρα, αποκρύπτοντας, ως ανύπανδρος – και ανέραστος – κόρη παλαιών ημερών την πραγματική του ηλικία. Ίσως στα προηγούμενα θα έπρεπε να προστεθεί και η στάση των σειρών που θεωρούν απαραίτητο να δημιουργήσουν και επίκαιρα βιβλία αυτά που συνήθως προσφέρονται ως δώρα στην ανάλογη περίπτωση³.

* Η λογική να γεμίσουμε τον ελεύθερο χρόνο των παιδιών⁴ σπρώχνει αρκετούς γονείς και στο βιβλίο. Όπως χαρίζουμε στα παιδιά μας επιτραπέζια παιχνίδια ή αγοράζουμε βιντεοκασέτες για να «έχουν κάτι να κάνουν τώρα που δεν έχουν σχολείο» με την ίδια λογική προμηθευόμαστε και βιβλία.

* Η μίμηση ξένων προτύπων μάς έφερε μαζί με το έλατο, τα ρεβεγιόν και τα πυροτεχνήματα και το χριστουγεννιάτικο βιβλίο. Το επόχικο βιβλίο εντάσσεται στην ίδια λογική του επίκαιρου τραπεζομάντιλου, της χριστουγεννιάτικης κούπας και της κάλτσας με τα Αγιοβασιλάκια. Τα τελευταία χρόνια αρχίσαμε να γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα με το δυτικό τρόπο. Στολιζόμαστε νωρίτερα και πλουσιότερα τα σπίτια μας και τις πόλεις μας και ζούμε στο πνεύμα των εορτών για περισσότερο χρόνο. Ενώ για εμάς τους Έλληνες η Ανάσταση ήταν παραδοσιακά η μεγαλύτερη γιορτή, τώρα το Πάσχα των Ελλήνων «ωχριά» μπροστά στις χριστουγεννιάτικες προετοιμασίες μας. Το χριστουγεννιάτικο παιδικό βιβλίο ευδοκίμησε στο εξωτερικό και εισήχθη στη χώρα μας μαζί με όλες τις άλλες

χριστουγεννιάτικες συνήθειες. Για το λόγο αυτό τα περισσότερα επίκαιρα βιβλία που κυκλοφορούν στην Ελλάδα ήταν μέχρι προσφάτως μεταφράσεις ξένων⁵.

Σε αυτό το σημείο θα έπρεπε να αναφέρουμε ότι τον τελευταίο καιρό γενικά το παιδικό βιβλίο, κι όχι μόνο το χριστουγεννιάτικο, έχει αλλάξει πολύ. Συνηθίσαμε να βλέπουμε πάνω στα ράφια των παιδικών βιβλιοθηκών βιβλία σε περίεργα σχήματα, – πεταλούδες, αυτοκίνητα με ρόδες που τρέχουν, καβούρια και χελώνες –, βιβλία που μυρίζουν, βιβλία που δίνουν ήχο ή μουσική, βιβλία με κινητά μέρη – όπως εικόνες που ξεπηδούν, παράθυρα που ανοίγουν, ελάσματα που κινούνται –, βιβλία σκληνά, βιβλία πλαστικά που πλένονται, βιβλία για την αφή – όπου μια σειρά από διαφορετικά υλικά δημιουργούν ποικίλες απτικές εμπειρίες –, βιβλία σε σχήμα κρεμάστρας που λένε την ιστορία τους μέσα από την ντουλάπα, βιβλία μικρά ή τεράστια, βιβλία πάνινα που μπορούν να χρησιμεύσουν και ως μαξιλάρι, βιβλία που η πρωτοτυπία τους ξεπερνά πολλές φορές την φαντασία μας.

Ειδικά, τις μέρες των γιορτών παρόμοια βιβλία πολλαπλασιάζονται με γοργούς ρυθμούς. Έτσι συνηθίσαμε τα βιβλία στολίδια⁶ που λειτουργούν και ως «αναγνώσιμη» διακόσμηση κάποιου φωτεινού έλατου, βιβλία με μουσική ή φωτάκια⁷, βιβλία με τρισδιάστατες εικόνες⁸, βιβλία που μεταμορφώνονται σε χάρτινα χριστουγεννιάτικα έλατα⁹, βιβλία που κουβαλούν μαζί αρκουδάκια, κασέτες με χριστουγεννιάτικα τραγούδια, αφίσες και άλλα δώρα¹⁰ για τα παιδιά αποδέκτες.

Δυστυχώς το χαρακτηριστικό πολλών από αυτά τα βιβλία είναι ότι, ενώ η μορφή τους είναι ιδιαίτερα φροντισμένη, δεν καταβάλλεται ανάλογη προσπάθεια και για το περιεχόμενό τους. Αρκετές φορές η σχέση ανάμεσα στα δύο δείχνει να είναι αντιστρόφως ανάλογη, και όταν η μορφή παρουσιάζει πρωτοτυπία συνήθως αποκρύπτει ανεπάρκειες περιεχομένου. Ενδιαφέρουσα και πολύ αποκαλυπτική η εμπειρία της κυρίας Ζερβού¹¹ που διηγείται τη στάση εκδότη απέναντι σε ένα βιβλίο που η ίδια συνέγραψε. Όταν υπήρχε η περίπτωση το βιβλίο να κυκλοφορήσει ως μαγικό – ασυνήθιστη έκδοση –, το κείμενο εγκρίθηκε a priori χωρίς ούτε καν να διαβασθεί. Όταν όμως η έκδοσή του για οικονομικούς λόγους γινόταν συμβατική, το κείμενο κοιτάχθηκε, αξιολογήθηκε, λογοκρίθηκε και τέλος απορρίφθηκε.

Αν προσπαθήσουμε να βρούμε λόγους για να δικαιολογήσουμε την επέλαση των χριστουγεννιάτικων «φαναχτερών» βιβλίων θα αναφέραμε:

* Όσο περνάει ο καιρός εκδίδονται βιβλία για πολύ μικρότερες ηλικίες. Ενώ μέχρι πριν λίγες δεκαετίες η αντίληψη ήταν να μάθει το παιδί πρώτα να διαβάζει και μετά να έρθει σε επαφή με τα βιβλία, τώρα η κυρίαρχη άποψη είναι η εντελώς αντίθετη: «Προέχει να αγαπήσει το παιδί το βιβλίο. Μετά θα μάθει και να διαβάζει». Έτσι πολλαπλασιάζονται οι εκδόσεις βιβλίων για μικρότερες ηλικίες και το γεγονός αυτό συνεπιφέρει σαρωτικές αλλαγές όχι μόνο στα κείμενα, αλλά και στο σχήμα, στο μέγεθος, στα υλικά και στη μορφή της έκδοσης.

* Τα βιβλία κράχτες. Βιβλία που προσπαθούν να γαργαλίσουν τις καταναλωτικές χορδές των αγοραστών σίγουρα δεν μπορεί να είναι λιτά, απέρριπτα, απλά. Γι' αυτό και τον τελευταίο καιρό τα βιβλία γέμισαν, φωτάκια, μουσική, αρώματα, κρυμμένες εκπλήξεις και δωράκια. Σε πολλά από αυτά κανείς δεν εκτίθεται ως συγγραφέας και ο μόνος που διεκδικεί την πατρότητα τους είναι ο εκδότης τους. Το φαινόμενο παρουσιάζεται εντονότερο τις μέρες των γιορτών. Σε αυτό συμβάλλει και το γεγονός ότι το αγοραστικό ενδιαφέρον του κοινού είναι χρονικά ιδιαίτερα περιορισμένο. Τώρα που ο αριθμός των επίκαιρων εκδόσεων είναι μεγάλος, τα χριστουγεννιάτικα βιβλία αγωνίζονται μέσα στις προθήκες των βιβλιοπωλείων να ξεχωρίσουν από τα συναφή. Ο βιαστικός αγορα-

στής καθώς τρέχει για να προλάβει τον κρεοπώλη για τη γαλοπούλα και τα πολυκαταστήματα για τις κολόνιες, δεν έχει ούτε το χρόνο ούτε τη διάθεση να σταθεί πολύ στο βιβλιοπωλείο. Συνήθως αγοράζει κάτι που πραγματικά «χτυπάει» στο μάτι, και αυτό κυρίως δεν το κάνει το περιεχόμενο.

* Η αύξηση του αγοραστικού κοινού. Επειδή οι εκδοτικοί οίκοι ενδιαφέρονται να κερδίσουν, το γεγονός ότι το βιβλίο πια «πουλάει», δεν καθιστά πλέον εκδόσεις πιο πολυτελείς και ακριβές απαγορευτικές.

* Το γενικό φανταχτερό χρώμα των ημερών συμπαρασύρει και το εποχικό βιβλίο. Έτσι όπως κατασπαταλούνται χιλιάδες λαμπιόνια για να φωτίσουν τις κρύες νύχτες, έτσι όπως ξοδεύονται τόνοι ασημόσκονης για να λαμπρύνουν βιτρίνες και δρόμους, έτσι όπως βαρέλια χρυσής μπογιάς μεταμορφώνουν κάθε φθινό μπαλάκι σε απαστράπτον στολίδι, με τον ίδιο τρόπο και το βιβλίο προσπαθεί να «φορέσει» τα καλά του για τις μέρες των γιορτών.

* Η πρόοδος της τεχνολογίας κάνει πλέον πραγματοποιήσιμα εκδοτικά εγχειρήματα που αποτελούσαν στο πολύ πρόσφατο παρελθόν άπιαστα όνειρα. Πριν από κάμποσα χρόνια, ακόμη και η πολύχρωμη εικονογράφηση ήταν δύσκολη. Με την πρόοδο της τεχνολογίας, όχι μόνο η χρωματιστή εικόνα έγινε εφικτή, αλλά μπορούν να προστεθούν κι όλα τα άλλα στοιχεία, όπως φωτάκια, μουσική κ.λπ., που αλλάζουν το βιβλίο.

* Η περιρρέουσα ατμόσφαιρα, με την κυριαρχία του ηλεκτρονικού υπολογιστή, έχει πλέον εισαγάγει την έννοια του διεπιδραστικού αναγνώστη. Απέναντι στην κλασική άποψη που θέλει τον αναγνώστη, απλώς να γυρίζει τις σελίδες, τώρα ο αναγνώστης και ειδικότερα ο ανήλικος, αναλαμβάνει με τα νέα βιβλία μια ευρεία γκάμα πρωτοβουλιών, που αρχίζουν από το πάτημα ενός κουμπιού για να τραγουδί του τριζονιού μέχρι τον καθορισμό της πλοκής της ιστορίας (δες Τα 88 ντολμαδάκια του Τριβιζιά). Όπως ενδεχομένως η κυριαρχία της εικόνας με την τηλεόραση έδωσε την ανάγκη περισσότερων και πιο προσεγγμένων εικονογραφημένων βιβλίων, η διάδοση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα πολυμέσα προσθέτουν στο συμβατικό βιβλίο δύο άλλες διαστάσεις: το διεπιδραστικό αναγνώστη και τη συνδρομή και άλλων μέσων (π.χ. ήχου), πλην του κειμένου και της εικόνας.

Ασφαλώς και δεν είναι στις προθέσεις μας να υποστηρίξουμε ότι όλα αυτά που συλλήβδην αποκαλέσαμε «φανταχτερά» βιβλία διακρίνονται για τη χαμηλή τους ποιότητα, γεγονός που τα καθιστά περιττά και αδιάφορα. Σκιαγραφώντας την προσφορά παρόμοιων βιβλίων οφείλουμε να αναφέρουμε τα εξής:

* Κερδίζονται αναγνώστες. Καλύτερα κάποιος που διαβάζει κάτι, παρά ένας που δεν διαβάζει τίποτε. Ο πρώτος ενδέχεται να εξελιχθεί σε συνειδητοποιημένο αναγνώστη, ο δεύτερος ποτέ¹². Παρόμοια βιβλία που αποτελούν χαρά για μικρούς και μεγάλους δίνονται τους τη δυνατότητα να διασκεδάσουν και να παίξουν, σίγουρα καλλιεργούν μια θετική στάση απέναντι στο βιβλίο.

* Τα βιβλία αυτά σηματοδοτούν ένα ενδιάμεσο στάδιο για να περάσουν τα παιδιά από την τρισδιάστατη πραγματικότητα που ζουν στο διςδιάστατο κόσμο των βιβλίων¹³. Κάτι τέτοιο απαιτεί περίπλοκες νοητικές διαδικασίες, ενώ παρόμοια βιβλία που στέκονται ανάμεσα στη δαιδαλώδη πραγματικότητα και την επίπεδη σελίδα διευκολύνουν τη ...διάβαση. Βιβλία σαν κι αυτά ομαλοποιούν τη διαδρομή από το μη βιβλίο στο βιβλίο και υβρίδια, όπως τα βιβλιοπαιχνίδια, όπου σίγουρα δεν μπορείς να πεις με βεβαιότητα αν αγοράζονται για να διαβασθούν ή για να χρησιμεύσουν ως παιχνίδια, αποτελούν το ενδιάμεσο βήμα ανάμεσα στο παιχνίδι των μικρών και το βιβλίο των μεγαλύτερων.

* Ο μικρούλης «αναγνώστης» των βιβλίων με εκπλήξεις, μουσική, φωτάκια και κρυμ-

μένες εικόνες, ενεργοποιείται περισσότερο, όταν, καθισμένος στη μητρική αγκαλιά, λαμβάνει κι αυτός ενεργό ρόλο στην ανάγνωση, έστω πατώντας στην κατάλληλη στιγμή το κουμπί για να ακούσει τη μουσική. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στην κατάκτηση της αναγνωστικής ικανότητας από τα παιδιά, αφού η εμπλοκή των μικρών στην αναγνωστική διαδικασία, ακόμη και όταν αυτά δεν γνωρίζουν να διαβάζουν, θεωρείται πολύ σημαντική¹⁴.

Καθώς το τοπίο ξεκαθαρίζει και το χριστουγεννιάτικο βιβλίο ισχυροποιεί τη θέση του στην αγορά, δίπλα στους σωρούς αυτών που σίγουρα δεν διακρίνονται για την υψηλή τους ποιότητα, χρόνο με το χρόνο πληθαίνουν οι νέες εκδόσεις που δεν υστερούν ούτε από άποψη περιεχομένου ούτε στο θέμα της εικονογράφησης¹⁵. Η επιλογή είναι δική μας!!!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αλήθεια πόσο έχουν αλλάξει τα πράγματα σε λιγότερο από μια δεκαετία! Τότε ο Μάνος Κοντολέων μιλώντας για τα χριστουγεννιάτικα βιβλία έγραφε: «Εδώ, το φαινόμενο αυτό δεν είναι τόσο έντονο. Λίγα είναι εκείνα τα βιβλία που έχουν ως θέμα τους τα Χριστούγεννα και η αριθμητικά περιορισμένη αγορά εμποδίζει την κυκλοφορία ακριβών εκδόσεων. Κάποιες συλλογές διηγημάτων με χριστουγεννιάτικο χρώμα, κάποια επετειακά παραμύθια (τα πιο πολλά μεταφρασμένα) και λίγα βιβλία με κατασκευές. Το πιο μεγάλο μερίδιο της αγοράς το κρατούν τα βιβλία που κυκλοφορούν και τις άλλες εποχές του χρόνου». Μ. Κοντολέων (1991). Η παρουσία των βιβλίων για παιδιά τις μέρες των Χριστουγέννων. Διαβάζω, 277, 46.

2. Ορισμένα από αυτά περιλαμβάνουν κατασκευές αλλά διανθίζονται και με μικρές ιστορίες, ποιηματάκια και έθιμα. Π.χ. Ήρθαν τα Χριστούγεννα. Εκδ. Ερευνητές ΣΥΝ. Π.Ε.

3. Δες: Eric Hill (1984). «Τα Χριστούγεννα του Σποτ». Άμμος. «Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που η γνωστή σειρά δημιουργεί κάτι επίκαιρο. Για παράδειγμα αναφέρουμε «Τα Γενέθλια του Σποτ».

4. Μ. Κοντολέων (1991). Η παρουσία των βιβλίων για παιδιά τις μέρες των Χριστουγέννων. Διαβάζω, 277,45-46.

5. Μάλιστα στις μέρες μας ορισμένα βιβλία εμφανίζονται ταυτόχρονα στην Ελλάδα και στην χώρα που κυκλοφορεί το πρωτότυπο. Για παράδειγμα το Σσος! Κυκλοφόρησε πέρυσι στο Λονδίνο από τις εκδ. Magi Publications και συγχρόνως στην Αθήνα από τους Σύγχρονους Ορίζοντες.

6. Για παράδειγμα από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος κυκλοφορούν Το Δώρο του Αϊ-Βασίλη (1995), Ένας καινούργιος φίλος για τα Χριστούγεννα (1995) κ.ά.

7. Το Χριστουγεννιάτικο Μυστικό του Πέτρου. Εκδ. Νουντούμη, ΧΧ.

8. Το Ταξίδι του Αϊ-Βασίλη. Πατάκης, 1995.

9. Το Χαρούμενο Ελατάκι. εκδ. Καμπανά.

10. Πολλά βιβλία συνοδεύονται και από δώρα που μπορεί να είναι αφίσες (π.χ. Σσος), cd με χριστουγεννιάτικες μελωδίες (π.χ. Το Αγιοβασιλάκι), βιντεοκασέτες (π.χ. Εγώ είμαι ο Αληθινός Αγιοβασιλης), κ.ά.

11. Δες: Αλεξάνδρα Ζερβού (1993). Λογοκρισία και αντιστάσεις στα κείμενα των παιδικών μας χρόνων. Οδυσσέας, σελ 41-50.

12. Πρέπει να αναφέρουμε ότι δεν είναι η πρώτη φορά που διατυπώνεται παρόμοιος συλλογισμός. Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκε και η υπεράσπιση των κόμικς. Δες: P. Dickinson (1970). A Defence of Rubbish. Children's Literature in Education, Nov. 3, 7-10.

13. Η άποψη ανήκει: G. Bohning & M. Radencich (1989). Action Books: Pages for learning and laughter. Young Children, Sept, 62-66.

14. Δες Α. Α. Γιαννικοπούλου (1998). Από την Προανάγνωση στην Ανάγνωση. Οδηγός για Γονείς και Εκπαιδευτικούς. Καστανιώτης.

15. Συγχωρείστε σε μια μητέρα την επιθυμία να αναφέρει τα τέσσερα βιβλία που αγαπήσαμε με τον Οδυσσέα την χρονιά που πέρασε: * Ίνγκριντ Όστρεν. *Εγώ είμαι ο αληθινός Αί-Βασίλης!* Απ. Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη. Εικ. Κρίστα Ούνζνερ. Μίνωας. * Peter Grosz (1998). *Οι Τρεις Βασίληδες*. Εικ. Giuliano Lupelli. Μτφ. Βανέσσα Λάππα. Παπαδόπουλος. Χαριτωμένο βιβλίο όπου τρεις γήινοι Βασίληδες δημιουργούν δώρα από λέξεις, ξύλο, μάρμαρο και τα μοιράζουν στα παιδιά. * *Ο Άγιος Βασίλης Έρχεται*. Κείμε. Konrad Richter Εικ. Jozef Wilkon. Απόδοση στα Ελληνικά Ελένη Βαλαβάνη. Παπαδόπουλος, 1987. Ο Στέφανος με τα βρόμικα παπούτσια συναντά έναν Άγιοβασίλη με επίσης βρόμικα παπούτσια. * Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη (1998). *Το Κατεργάρικο Αστεράκι*. Εικ. Έφη Λαδά. Ελληνικά Γράμματα. Ένα μικρό αστεράκι ήρθε κρυφά στη γη για να δει τη φάτνη και το μεγάλο αστέρι της Γέννησης.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Με χίλια ο άνεμος ψαλίδια
κόβει χριστουγεννιάτικα παιχνίδια.

Άστρα από πάγο, κρύσταλλα λουλούδια,
νταντέλες από χιόνι κι αγγελούδια.

Σκορπάει από χαλάζι καμπανούλες,
με γυάλινες, παιδιάστικες φωνούλες.

Όλα κρεμούν μ' αόρατες κλωστές
σε δέντρα, θάμνα, σπίτια κι εκκλησιές.

Γκλιν, γκλιν, χτυπούνε στον αέρα
Χριστούγεννα μηνούν πέρα για πέρα.

Η πλάση στολισμένη τρεμουλιάζει
τη Γέννησή σου, Κύριε, σα γιορτάζει.

Ρένα Καρθαίου